UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Fabricensibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

eſt ſi propter dictam oblationem, immunitateʒ ipſe meretur a pe
na capitali que imponebatur per precedentem legem. In tex. ibi,
calcate legis, calcata lex dicitur illa que nō ſeruatur, vnde cū pro
pter iſtā oblationeʒ liberentur a pena precedētis legis, merito di
cit calcate legis impunitas. Octaua incipit ibi, nec quis dicat ꝙ
ſequitur ex oblatione habet locū in preteritis. ſed ſi quis in futu
1 rū cōtra predicta facit, punit crimine l. Iul. maieſt. † No. ex hac l.
arg. pro Prioribus iſtius ciuitatis, qui ſepe faciunt legem quod
omnes ſoluētes collectā antiquā intra certum tempus liberatur
a penis quas incurrerūt, cū pro modico delicto imponat magna
pena, ⁊ multi in illā inciderunt, videtur licitū quod per aliam le
gem cōcedatur impunitas. Item per hāc legē poteſt poni caſus
2 in l. cum lex. ff. de legi. † Ultimo hec lex poteſt induci in ar. ad q. cū
ſint ſtatuta per italiam ꝙ mulieres non poſſint portare certa or
namenta, vel certos pannos, quod ſi maritus vxori ſue pannos, ⁊
a ornamenta, ⁊ res ad eius vſum parata legauerit[a] an debeant illa
prohibita portari ex forma alicuius ſtatuti. Et de hoc dicā ĩ. nul
b li licere in frenis. l. j. ⁊ tetigi in l. quamuis. ff. de aur. ⁊ arg. leg.[b]

ADDITIONES.

a ¶ Legauit. Adde de hoc quod no. in apo. ad iſtū in l. quamuis.
in ver. veſtibus reprobatis. poſt Alex. ff. de aur. ⁊ arg. leg.
b ALEX. ¶ Uide in l. j. ſ. de legi. ⁊ Bal. in. l. adeo canonis. ſ. de cō
di. ob cauſ. Sed queri poteſt an valeat tale ſtatutum. Io. And. in
regula, ea que fiunt. in mer. Item in caſu iſto, an ſaltem debeatur
earum rerum eſtimatio, quid in victis, an videantur prohibite p
ſtatutum, Bar. in l. j. de fonte. in §. hoc interdictuʒ, ⁊ de eſtima. ad
de Bal. in l. cum te. ſ. de do. ante nup. in rub. ſ. de cond. fur.

De fabricenſibus. Rubrica IX.

1 ¶ Querit gl. de ſignificatiōe iſtius verbi, fabri. Et reſpondet q̃d
tribus modis dicitur, ſcilicet largiſſime pro quolibet magiſtro cu
iuſlibet artis etiam lignorum, ⁊ lapidum. Secundo modo minus
large etiam pro quolibet operante ferrum. Tertio modo ſtricte
pro facientibus arma, vt hic in corpore de armis: communis ta
men vſus loquendi accipit in ſecunda ſignificatione, ſcilicet pro
quocunque operante ferrum. quod nota.

LEX I.

1 **OMnibus.** Pecunia pro ſpecie ſolui non de
bet fiſco. h. d. † No. hic videtur ca
ſus contra rectores iſtius ciuitatis, qui in ſuis electio
nibus promittunt dare communi duas baliſtas certi
valoris, poſtea volunt dare quantitatē, non audiuntur. Caſus
eſt hic in terminis. Sed regulariter ſic eſt quod aliud pro alio ſol
a ui non pōt inuito creditore,[a] vt l. ij. §. j. ff. ſi cert. pet.

ADDITIO.

a ¶ Creditore. Adde Bal. in l. manifeſti. per illū tex. C. de ſol. ⁊ tex.
in auth. hoc ſi debitor eo. ti. Et limita verū, niſi debitor ſit carce
ratus, q̃ vt liberetur a carcere, cogitur creditor recipere de bo
nis ſuis in ſolutum, vt in auth. de fideiuſ. §. quod autem, ⁊ Bal. in
l. ordo. C. de exec. rei iu. hoc verum niſi tamen debitor ſit guarenti
gia. Alex. in l. cum vnus. de bo. auth. iud. poſſiden.

LEX II.

PRimicerium. Primiceri⁹ fabricēſis poſt
biēnium habet vacationem
a munerib. ⁊ ſingulis bienniis ad ſalutandum principem
1 admittitur, vt protector. h. d. † Oppon. quod Princeps non ſit e
ternus, quia omne elementum eſt corruptibile, vt l. eum debere. ff.
de ſer. vr. pre. Sol. improprie dicitur eternus: tamen Imperator
reſpectu officii quod non debet habere fineʒ, poteſt dici ſempiter
2 nus. Item † opp. quod non debet adorari, ſcriptum eſt in Euange
lio, Dominum deum adorabis, ⁊ illi ſoli ſerues. Reſp. improprie
dicit, ſcilicet pro quadam exhibitione reuerentie.

LEX III.

STigmata. Fabricenſibus ſicut tyronibus ſtig
mata brachiis inſiguntur, ad que re
cognoſcuntur, ⁊ qui eos celauerint cum eorum liberis fa
brice vendicantur. h. d. Primo quero qualiter iſta ſigna inſigebā
tur Poſſumus dicere quod imponebatur aliquod ſignum panni
in brachiis, ſicut hodie videmus aliquos portantes in brachiis
ſuper pannos. Sed hoc non eſt de mente legis, quia fugiens pote
rat eleuare. Dic ergo quod inſigitur ĩ carne cū aliquo ferro igni
1 to, vt no. in l. pe. ff. ex qui. cau. mat. ¶ † Iſta lex probat vnam ſolē
nem practicā, ſi queratur in iudicio de aliquo homine recognoſcē
do vtrū iſte ſit, qui tali tēpore fuit in ſtudio, qui ſic fecerit, ⁊ teſtes
dicunt ſe recognoſcere, q̃ viderūt ⁊ inſpexerūt faciem eius, valet
eorum dictum, vt l. cum in diuerſis. ff. de relig. Sed pone, vt de fa
cto accidit, inuenit homo mortu⁹, cu⁹ facies eſt adeo deuaſtata,
quod per eam non poteſt cognoſci, certe deueniendū eſt ad alia ſi
gna corporis: ⁊ ſi teſtis dicat recognoſco ꝙ eſt talis ex tali cicatri
a ce[a] quam habet in aliqua parte corporis, quod talis teſtis recte p
bat. Caſus eſt hic. Facit etiaʒ quod animalia poſſunt cognoſci p
talia ſigna, ſeu ſtigmata: ⁊ ideo de cōſuetudine eſt inuentū vt equi
b ⁊ multa animalia ſignentur certis ſignis, quibus cognoſcātur.[b]

ADDITIONES.

a ¶ Q̃d eſt talis ex tali cicatrice. Adde Ant. Cor. ſing. ſuis in ver.
teſtis. inc. dictū teſtis. vbi alle. iſtū ⁊ ei⁹ practicā hic multū extollit
⁊ dixi de hoc in addi. Iac. Reb. hic nu. ij. in ver. ⁊ ex tali cicatrice.
b ALEX. ¶ No. ⁊ adde quod poteſt peti exhiberi vt cognoſcatur
in l. ſi cuʒ exhibuiſſet. §. j. de pub. ⁊ l. iij. §. ſi quis noxali. ff. ad exhi.
⁊ Bal. ⁊ Bar. in l. ſi cauſas. ſ. ad exhi. Bar. in trac. de teſt.

LEX IIII.

a **SI quis conſortium.** [a] Hic ponitur or
do, qualiter qs
ad fabricenſium ordinem poteſt conuolare. Not. text. pro
1 opi. Innon. qui dicit † quod quando negatiua eſt cauſa alicuius
intentionis quod ille qui negat, debet probare. Unde ſi dico te ex
communicatum, quia non ſoluiſti, vel dico quod non debes audi
ri, quia non ſoluiſti collectas, ego qui excipio, debeo probare. Ita
no. ipſe in c. ſuper his. extra de acc. Cy. in l. ij. de iu. emph. videtur
pro hoc tex. in l. hoc iure. ff. de ver. obli. ⁊ ibi dixi.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Uide Bar. ⁊ alios in l. illa ſtipulatiōe, ſi calēdis. de ver.
obli. hoc intellige verū qñ proponit hec exceptio ad mei vtilitatē,
ſecus ſi ad vtilitatem communis, cui tu teneris ſoluere, puta quia
accuſo te principaliter quod non ſoluiſti collectas. quo caſu tibi
incumbit onus probandi collectas ſoluiſſe, vt l. iii. §. ſi ad diē. ⁊ l. ſi
ad commeatum. ff. de re mili. Bar. ita dicit in l. illa. de ver. obli. cū
quo trāſit Ang. in repe. l. j. de fide inſt. ⁊ iure haſte fiſcalis. ⁊ Bu. i
c. ſuper his. de accu. licet Bal. in repe. l. cū mulier. ff. ſol. mat. tenet
contrariū, per rationes ſatis friuolas, ad quas pōt faciliter reſpō
deri, ⁊ maxime ex no. per Io. And. ⁊ no. in c. bone. de elec. el. j.

LEX V.

a **IUre prouiſum.** [a] Fabricenſes vna cum ſo
bole debent fabrice ſerui
re, ⁊ vnus tenetur pro alio de corpore. In tex. ibi, numeri,
id eſt, periculum eſt omniuʒ, qui ſunt in numero illo, vel collegio.
In tex. ibi. gerant, id eſt, ſolicite aduertant qualiter ſocii faciant.
1 ¶ † Not. caſum, in quo vnus tenetur pro alio. ſimile in l. fin. ſ. de
2 nauf. Alia ſimilia no. per glo. in l. j. §. ſi plures. ff. de exer. ¶ † Not.
arg. pro ſtatutis Florentinorum que dicunt quod vno de cogna
tione delinquente ceteri teneantur. facit ĩ. de primip. l. fi. Et ratio
iſtorum ſtatutorum ⁊ legum eſt que hic in tex. ponitur.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Adde l. ſancimus. de pe. vbi poſt Guido. de Su. dixi
valere ſtatutū ꝙ illi de domo teneant pro cōſorte, q̃ ſubeſt cauſa
vt magis abſtineāt a delictis. Unde ſufficit ſola cā, licet nō interue
niat culpa eius, qui punitur. c. qm̄. §. ſi vero. vt lit. nō conte. c. ij.
de re iud. De quo plene no. in c. ij. de conſt. ⁊ An. late in cōſ. lx. inc.
nobilis vir. do. Ray. facit quod legitur in c. vergentis de her. ⁊ in
c. in quibuſdam. de penis. ⁊ in c. felicis. §. quod ſi quis. eo. ti. li. vj.
⁊ vide per do. Alex. in repe. l. ſepe. ff. de re iud.

LEX VI.

EOs qui. Fabricēſes, ⁊ eorum vxores ⁊ liberi, du
rante officio vel finito, non poſſunt, niſi
coram prefecto pretorio, vel magiſtro officiorum conue
niri. h. d. Opp. ſ. eo. l. ij. nam ſi in primiceriis fabrorum ibi eſt ſpe
ciale, ergo in aliis ſecus. Glo. non ſoluit. Dic quod ibi ſpecialiter
dicitur hic, extenditur. Uel dicas quod alius eſt ſenſus litere ſcili
tet pro ciuilibus debitis, vel curialibus, quibus moleſtatur, nul
lo modo ſubiacere quod ſit per probationem quam fecerunt tem
pore ingreſſus collegii fabricenſiuʒ, vt l. ſi quis conſortium. ⁊ non
poſſunt moleſtari. Et ſic no. quod ille probationes, quas tunc fe
cerunt eis modo proſunt, quod intellige ſi creditores fuerint cita
ti, vt l. ſi eo tempore. ſ. de re. pig. Item op. quod ille, qui eſt de col
legio fabricenſium, ſemper debet illi ſeruire, vt ſ. l. proxi. Sed hic
dicitur quod ſtipendiis imponitur finis, ergo ⁊c. Sol. intelligas
hic impoſitum finem ex ſpeciali beneficio principis, vt ſ. tit. ij. l. ſi
quis ex corpore. ⁊ ĩ. de colle. l. j. in fine.

LEX VII.

Nullus. Primo prohibet fabricenſes aliquas admi miniſtrationes, vel agriculturam ſuſcipe-
re, ꝛ punit dominos, qui eos locarunt, ꝛ fabricenſes, qui conduxe-
runt. ¶ Secundo Imperator loquitur magiſtro officiorum, ꝛ
mandat quod quando neceſſe eſt arma tranſmitti, requirat recto
res prouinciarum, ꝛ per ſuos ſubditos tranſmittat, ꝛ in hoc eis
angarias imponit, ꝛ ſi in hoc fuerit aliquid tarditatis, eos pu-
niat. hoc dicit.

De veteris numiſmatis poteſtate. Rub. X.

1 ¶ †Quero quid ſit numiſma. Dicit gl. quod numiſma ſolidus, ꝛ
2 aureus idem ſunt. ſꝫ hodie aliter obſeruatur. ¶ †Quero cuiꝰ pō
a deris debet eſſe numiſma, dicit glo. ꝙ lxxij. faciunt libram auri[a]
vt ſ. de ſuſc. ꝛ arca. l. quotieſcunqꝫ. ſed hodie aureꝰ quo vtimur ad
3 pondus florentinorū xcvj, faciūt librā auri, vt ibi dixi. †Quero cu
ius forme debet eſſe numiſma. Reſpōdeo, ibi debet eſſe imago pn
cipis, vt l. j. j. eo. ꝛ probatur in Euāgelio dicit Chriſtus, Oſtendite
mihi numiſma, vt videā que imago ſit, an Ceſaris, an alterius. Ce
tera vero que tanguntur in rubrica, tangam in nigro.

ADDITIO.

a ¶ Septuaginta duo faciunt libram auri. Adde Gul. de cu. in l. il
lud. nu. v. ꝛ quod ibi poſui in apoſt. in verſi. libram auri. ſ. de ſac.
ſanc. eccl. ꝛ Iac. Rebuf. in l. vna. nu. j. vbi etiam poſui in addi. ad ip
ſum in ver. libra auri. ſ. de arg. pretio quod theſauris infertur, ꝛ
Io. Fab. Inſti. de Atti. tu. §. nos autem. in fi.

LEX I.

1 Monetam facere quis poteſt ex principis conceſſione.
2 Debitum pondus monete eſt vt tantam vtilitatem afferat in for
ma quantam in ſpecie.
3 Expenſa cudendi monetam debet fieri de publico.

a Solidos. Clara eſt in tex. † Quero, quibus licet facere monetam. Reſpondeo de iure ſo
li principi, vt hic. facit ſ. de fal. mo. l. j. ꝛ ij. hodie ex cōceſſio
ne Principis fit a regibꝰ, ꝛ a multis ciuitatibus, quibus Prin-
a ceps conceſſit, vt no. gl. ſuper rub.[a] †Quero quid vult dicere text.
2 ibi ſpeciei probe ꝛ debiti ponderis. Dic quod debitum pōdus eſt
vt tantam vtilitatem afferat in forma, quantam in ſpecie, ſcili-
cet, vt tantum valeat ille aureus ſi redigatur ad maſſam, quantū
3 valet in forma, vt dicit tex. ff. de cōtrah. emp. l. j. †Ex quo ſequitur
quod expēſa cudendi monetam, debet fieri de publico, licet Inn.
aliter dicat in c. quāto. extra de iureiurādo. Quero p quē declara
tur quod eſt iuſti ponderis, ꝛ boni auri, reſpondeo, per illum qui
preeſt, ꝛ poſitus eſt a communi, vt ſ. de pend. ꝛ auri illa. l. j. libr. x.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ An poſſit cōcedi priuate perſone, vt poſſit facere mo
netā tex. gl. ꝛ Sali. in l. fi. ſ. de fal. mone. dicit ꝙ reſcriptū eſt ſurre
ptitiū ꝙ eſt verū, niſi ſit appoſita clauſula, motu ꝓprio, vel ex cer-
ta ſciētia; vel nō obſtantibus arg. c. ſi motu proprio de preb. in vj.
ꝛ quod p Bal. in l. eos in prin. de ap. ꝛ in l. fi. ſ. ſi cōtra ius vel vti.
pu. ꝛ dominus Mar. de laude, in ſuo tractatu de moneta. in ij. q.
Et adde Bar. in l. ij. §. j. ſi cer. pe. ꝛ Lau. in dicto tractatu in vj. q-
ſtio. Itē no. ver. expenſa debet fieri de publico, vide tamen Bar.
vbi proprie, ꝛ in l. Pau. de ſol. ꝛ d. c. quanto.

LEX II.

1 Eſtimatio que ab initio eſt, non poteſt decreſcere, niſi autho
ritate principis.
2 Pretia rerum quomodo dicantur decreſcere, vel accreſcere ex
diminutione monete, vel eius augmento.
3 Damnum eſtimationis mutate monete ad quem pertineat.

Pro imminutione. Minuta eſtima tione floreni mi-
nuit eſtimatio rerū, q̄ vēdūtur ad florenos. h. d. Pro de
laratione quero quomodo poteſt minui eſtimatio au
[illegible] gl. ſolū authoritate principis vel eius cui princeps con
1 ceſſit. † No. gl. ex qua habes ꝙ eſtimatio, que ab initio eſt nō po-
teſt decreſcere, niſi authoritate, pricipis vel faciētis, cui princeps
conceſſiſſet. No. ꝙ eſtimatio que ab initio imponitur monete non
poteſt decreſcere. niſi authoritate facietis. ꝙ intellige, vt dicam j.
2 l. proxima. † Sed quero quomodo decreſcente eſtimatione auri
decreſcat eſtimatio rerū cū decreſcat, ꝛ accreſcat p ſe, vt l. pretia
rerum. ff. ad l. Fal. Reſp. vt colligitur ex ſummario. non enim intel
ligas quod res, dentur pro minori pretio, ſed dabuntur tot aurei
quot valet. dicitur tamē decreſcere eo quod aureus minus valet.
3 † Vltimo quero damnum mutate eſtimationis monete ad quem
a pertinet.[a] dixi plene in l. Pau. ff. de ſol.

ADDITIO.

a ¶ Pertinet. ſed ab extra q̄ro quid ſi quis dedit pecunias ad mer
cantiam dando aurum venetum, ꝛ ille volebat reddere argentū ꝛ
non aurum qꝛ creuerat an ſalua conſciētia poſſit tenere iſta bōa
que accipiens hꝫ, ꝛ ille dans neſcit, vide Fel. in c. excōmunicamꝰ.
el j. in fi. de her. ꝛ quando cudatur moneta, quod tempus inſpici
debeat an tempus obligationis vel ſolutionis. Vide Oldr. in cō.
xiiij. ꝛ in conſi xxxj. ꝛ in conſ. cclxix. ꝛ quod dixi in apoſt. in d. c. ex
communicamus, in loco alleg.

LEX III.

a Monetam factam in vna ciuitate, quando quis cogatur eam
accipere in alia ciuitate.

Vniuerſos. Omnes aurei debēt accipi equa li eſtimatione, ꝛ contrafacientes
1 grauiſſime puniuntur. h. d. ¶ † No. quod vnuſquiſque
debet accipere monetam pro ea quantitate, quam iu-
bet ſuperior. Sed quero vtrum monetam factam in vna ciuita-
te ſub vna eſtimatione poſſit quis expendere in alia ciuitate, ita
2 quod quis cogatur ſub eadem eſtimatione recipere. Rū. † ciuita-
tes nō poſſunt facere monetā, niſi authoritate Principis vt dixi
in rub. Aut ergo princeps conceſſit ciuitati ꝙ poſſit facere publi
cam monetam, que expendi poſſit per vniuerſum, ꝛ tūc cogitur re
cipere, qꝛ princeps ipſe videtur feciſſe, vt hac l. Aut conceſſit ꝙ fa
ceret monetam expendendā in territorio ſuo tantū, ꝛ alij alteriꝰ
territorij ſine dubio non cogentur recipere. Aut dubitatur, ꝛ vi-
detur in dubio cōceſſiſſe vt ſolū in ſuo territorio expendatur, ar. l.
cū vnꝰ. §. pe. ff. de bo. au. iu. poſ. ꝛ l. fi. ff. de iu. om. iud. ꝛ de tu. ꝛ cu.
dat. ab his. l. j. Quero qn̄ ſit aliqua moneta ab aliqua ciuitate, vel
domino ſi nō eſt ſpeciei bōe ꝛ probe, vel imponitur ei nimis ma-
gna eſtimatio, an poſſit haberi recurſus ad ſuperiorem. Rū. ſic, vt
extra de iureiu. c. quanto. ꝛ ita vidi in marchia, cū per rectorē cu-
deretur quedam moneta que non erat ſpeciei probe, fuit per pro-
uinciales marchie facta querela ad ſummum pontificem qui illū
correxit, ꝛ credo quod fuerit domi. Tancred.

Nulli licere in frenis equeſtribus. Rub. XI.

LEX VNICA.

Nulli prorſus. Primo loquitur de orna- mentis que fiunt circa or-
namenta equorum. Secundo de ornamentis que fiunt
circa ornamenta veſtimentorum hominum. Tertio lo-
quitur de facientibus iſtas ſpecies ſic ornatas. Secunda incipit ibi
fibulas. Tertia ibi, nulli. No. que ornamenta poſſunt haberi cir-
1 ca equos. † Not. quod pertinentia ad ornamenta mulierum non
ſunt prohibita. ſimile ſ. de veſti. holo. l. ij. ſed hodie in multis ciui-
tatibus eſt ſtatutum quod ornamenta illa non licet mulieribus
a portare,[a] propter hoc dico, quod ſi maritꝰ legauerit vxori veſtes
ſuas, ꝙ licet de iure contineantur omnia ornamenta, vt l. veſtis. cū
l. ſeq. ff. de aur. ꝛ arg. leg. tamē eo caſu quo ſunt prohibite, non poſ
ſunt dici acceſſiones veſtiū, nec illis veſtimētis accedere arg. hu-
ius l. ꝛ eodē modo non poſſunt dici mulieris cauſa parata, ea que
b eius gratia ſunt prohibita.[b]

ADDITIONES.

a Portare. ſed quando ſtatutum prohibet portare certa genera ve
ſtium an intelligatur de veſtibus antea factis, vide Fel. in ca. quo
niam. de conſtit.
b ALEX. ¶ In tex. ibi, ꝙ velit hic eſt caſus ꝙ ſi ſtatutū dicit quod
nullus audeat vel p̄ſumat facere vel fabricare aliquod quadrale-
tū ſub certa pena, ꝙ ſi aliquis facere repertus fuerit fabricare, ꝙ
nō excuſatur a pena ſi dicit ꝙ fabricabat ad vtilitatē cōmunis, ꝛ
quod volebat dare communi. Alex. Vide ſ. de veſti. holo. in l. fi. in
fi. ꝛ adde Bar. in l. quamuis. de aur. ꝛ arg. leg.

---

a De Claſſicis.[a] Rub. XII.

ADDITIO.

a ¶ ALEX. ¶ Quidā habēt in rub. de claſſibus, id eſt de nauibꝰ
paratis ad bellū vt ſunt galee. Alij habēt claſſicis id eſt homini-
bus adſcriptis ad claſſes ducēdas, hec rub. plus placet, qꝛ iſte li
ber principaliter tractat de hominibus conditionatis adſcriptis
alicui muneri. Mare ſub cuius territorio cōprehēditur. adde an
ge. in l. inſule. ff. de iu. vbi dr quod pirate Piſis fuerūt de facto mor
tui, propter id ꝙ cōmiſerāt in mari. Vide gl. in l. vbi periculum. §.
porro, de elec. in vj. licet aliter dicat Domi. Cum d. gl. tranſit Ioā.
Mona. ꝛ Bal. in ru. de re. diui. in ver. ſed quero an pirate maris.
ꝛ vide etiam eundem in l. fi. ſ. de teſt. ꝛ in l. ij. quemad. teſta. ꝛ in l. ſi
teſtamentum. ſ. de inſti. ꝛ ſubſti.

LEX VNICA.

1 Delinquentem in mari quod iudex propinquioris territorij
illi loco, in quo maleficium eſt commiſſum puniat.

Claſſ[illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN